

Ühistuline ärimudel toidu(piima)tööstuses

08.06.2022

Piimanduses on ühistuline ärimudel domineeriv

- Arenenud demokraatlikes riikides kontrollivad ühistud kogu piimandussektorit- piima tootmine, töötlemine, turustus, kaubamärgid, teadusarendus, innovaatika jne.
- Paljudes riikides kontrollivad ühistud üle 90% turust. Edukaid piimaühistuid leiab Uus-Meremaast Norrani.

Ühistuline ettevõtlusvorm on rohkem kui lihtsalt äri

- Ühistuline ettevõtlusvorm põhineb kodanikualgatusel ning lahendab liikmete (ja ühiskonna) majanduslike, –keskkonnaalaseid, –regionaalseid ja sotsiaalseid vajadusi ja väljakutseid.
- Tänapäevased edukad majandusühistused pärinevad eelmisest ja isegi üle-eelmisest sajandist. Ühistused suudavad üle elada ka kõige keerulisemad ajad.
- Maailma ajalugu näitab, et ühistused on vastupidavad ja jätkusuutlikud.

Järva-Jaani Piimaühingu asutamine ja esimesed tegevusaastad.

18. septembril 1911. aastal peeti ära Järva-Jaani Piimaühingu, või nagu toleaeegseist protokollidest nähtub, „Järva-Jaani Piimatalituse Ühisuse“ asutajate koosolek. Sellele koosolekule ilmusid lähimast ja kaugemast ümbruskon-

TOHU, WOLDEMAR — esimene liige.

nast alljärgnevad põllupidajad, kes ühtlasi tegid teatavaks talus olevate piimalehmade arvu. Nimelt: Voldemar Tohu — kolm lehma, Aleksander Villeanni — kolm lehma, Ado Sintmann — kaks lehma, Mart Vunner — kolm lehma, Preedik Tamberg — kolm lehma, Mart Mülperk — kaks lehma, August Läensen — kaks lehma, Vabo Nägelik — kaks lehma, Anton Seemann — kaks lehma, Jaan Allikas — kolm lehma, Johannes Renter — neli lehma, Jaan Aunmann — kolm lehma, Hans Aksberg —

kolm lehma, Jüri Saar — üks lehm, Jüri Grünthal — kolm
lehma, Jaan Suukmann — kolm lehma, Jüri Verk — neli lehma.
Peet Kask — kolm lehma, Jaan Matiesen — kaks lehma, Jaan
Raam — kaks lehma, Johannes Kranig — kolm lehma, Hans

JÜRI SAAR, asutaja liige

Venger — kaks lehma, Aleksander Ende — üks lehm, Hans
Eilmann — üks lehm, August Korv — kaks lehma, Jüri Verk
(Keikast) — üks lehm, Anna Altorf — kolm lehma, Eduard
Ladvas — viis lehma, Julius Renter — üks lehm, Mart Rits —
kaks lehma ja Mart Grauen — kolm lehma.

Seega oli kolmekümneühel ühingu asutajal-liikmel kokku

Põltsamaa Piimaühingu
1935. aasta aruanne.
XXVI tegevusaasta.

Ühing asub Vjandimaal, Põltsamaa
linnas. Posti aadress: Põltsamaa,
Välja t. 4, telef. 18.

Ühing on väljaveo või valmist. registr.
Kontrolljaamas 1922. a. Nr. 8. Ühing on
asutatud 1910. a. Ühingul kõrvaltööstusi
ei ole.

77 piimalehma, mis oli küllaldane selleks, et panna käima ühisettevõtte, missuguse ellukutsumine otsustati ühel häälel samal koosolekul, ehk nagu veel tolelaegses protokollis märgitud: „Kõik olid nõus, et meierei Jaani saaks.“ See oli tõenduseks, et asja algatajad olid põllumeeste laiemates hulka-des suutnud mõtte teha juba küpseks. Asutamiskoosolekut juhatas Eduard Ladvas ja protokollis Jüri Saar. Edasi järgnes asutatava ühingu eestseisuse valimine. Nagu see loomulik, valiti juhatusse inimesed, kelle ausus, asjatundlikkus ja tööenergia oli kõigile teada. Ühingu esimeheks valiti Jaan Suukmann, abiesimeheks Julius Renter, kassahoidjaks Jüri Verk, abikassahoidjaks Mart Vunner, kirjatoimetajaks Jüri Saar ja kirjatoimetaja abiks Eduard Ladvas. Revisjonikomisjoni valiti: Voldemar Tohu, Jaan Aunmann ja Predik Tamberg.

Liikmemaksuks määrati üks rubla isikult, kes astuvad ühingu liikmeks päale 1. jaan. 1912. a. Neilt aga, kes astuvad liikmeks enne nimetatud tähtaega, liikmemaksu ei võeta. Selle otsusega peakoosolek püüdis juba algusest päale tõmmata kaasa võimalikult rohkem ümbruskonna põllupidajaid, kelledest paljud suhtusid uude algatusse teatava umbusuga. Lehmamaksuks määrati üks rubla igalt lehmalt.

Seega oli ühingu asutamine lõplikult otsustatud ja esimesele sammudele järgnesid teised.

Asja moodustatud juhatus oli saanud peakoosolekult volituse, piimaühingule ajakohaste ruumide leidmiseks. Ses sihis alustati läbirääkimisi kohaliku erameierei omanikkude G. Männik'u ja J. Suukmann'iga, kes ühtlasi kuulusid ka ühispiimatlituse asutajate-liikmete hulka.

Vahepääl püüti suurendada nüüd juba „Järva-Jaani Piimaühingu“ liikmete arvu. See aga ei läinud küllalt libedasti. Paljudki ümbruskonnas hoidusid eemale uuest algatusest, soovides enne kuulda-näha, mis sellest kõigest saab või on. Ja kui juhatus 23. oktoobril 1911. a. peab ära oma järjekorralise koosoleku, annavad end uute liikmetena üles ainult kaheksa põllumeest üheksateistkümmne lehmaga.

Kuna vahepääl on selgunud ka juba meierei ruumide küsimus, siis samal päeval, s. o. 23. oktoobril 1911. a. peetakse ära ka „Järva-Jaani Piimatalituse Ühisuse“ peakoosolek, kus selgub, et juhatus meierei ruumide üürimise asjus on leppinud järgmiselt kokku:

„Tohuri koha omanik Gustav Männik annab oma uue meiereimaja ühisusele üüri päale sellisena, nagu see on praegu piimari pidamisel. Ühisusele jääb õigus tarviduse korral selles majas ja selle ümbruses ettevõtta juurdeehitusi. Männik muudab oma

E-Piim loodi 1997. aastal kolme ühistu ühinemisel

- Haimre Piimaühistu loodi 1991. aastal
- Haimre Piimaühistu oli varumisühistu, kellele kuulusid piimaautod. Ärimudeliks oli nii piima müük kui teenustöö korras tehtud toodangu müük.
- Põltsamaa Piimaühistu taasasustati 1993. aastal (1910)
- Põltsamaa Piimaühistule anti üle kohtuotsusega Põltsamaa meierei.
- Järva-Jaani Piimaühistu taasasustati 1993. aastal (1911)
- Järva-Jaani Piimaühistu erastas 16.04.1994 Järva-Jaani meieri 4 miljoni krooniga 10 aastase järelmaksuga 10% intressiga, mida tuli tasuma hakata kohe tegevuse algusest.

Post Sovietlikkes riikides ei mõistetud ühistute rolli ühiskonnas.

- Ühistute arendamine ei ole olnud see tõttu kerge.
- Tänapäeva noored enamasti toetavad/mõistavad ühistulise ettevõtmise vajalikkust ja ideaale.

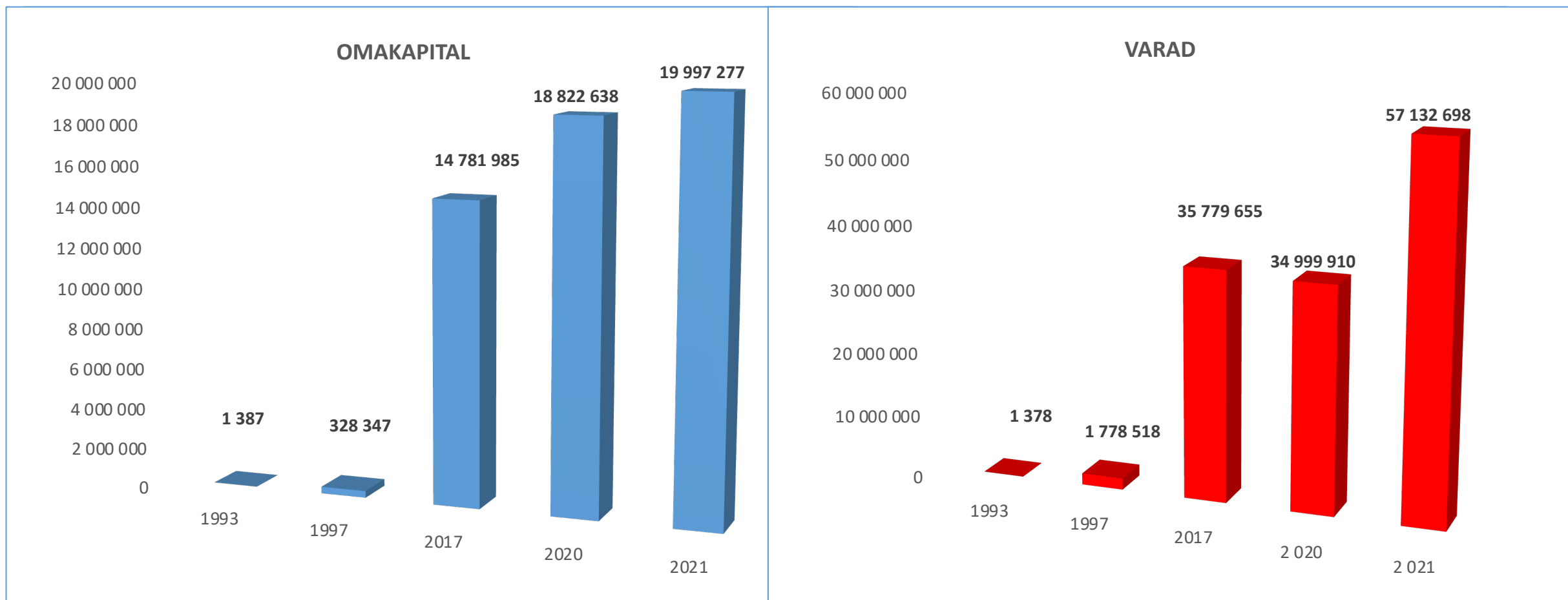
Kaasaegsed majandusühistud on piiriülesed.

- 2019 asutati esimene piiriülene ühistu Baltikumis. Piimandusühistu E-Piim ja Läti piimühistu Piena Cels ühinesid-tulemuseks SCE(Society Cooperativa Europea) E-Piim.
- Ühinemine loob kiire edasise arengu-ja investeerimisvõime võrrelduna konkurendi üle ostmisega.
- Euroopa ühistud alustasid üleriigipiirilisi ühinemistega juba paarkümmend aastat tagasi, eesmärgiga suurendada oma turujõudu ja konkurentsivõimet.

Ühistuline kapital kannab endas rahvuskapitali ideaale.

- Ühistute ideaalid ei piirdu ainult kasumi ootusega. Ühistud kannavad endas rahva väärtushinnanguid ja aateid ning ühistute otsustes on seda tihti märgata.
- „My money“ ei ole ühistu ainuke väärtushinnang.
- Ühistu liikmed on nõus kasumi reinvesteeringimisega. Dividendide väljamakse on pigem ebareeglipärane. Liikmetele luuakse väärtus eelkõige läbi ühistulise majandustegevuse.

Omakapitali ja varade kasv 1997-2021 vastavalt 61 ja 32 korda

Tänan!